

Milí žáci,

poprvé se setkáváte s novým předmětem – zeměpisem (odborně geografii). Jak již název předmětu napovídá, zabývá se naší rodnou planetou. V průběhu dalších let získáte v zeměpisu odpověď na mnoho otázek: Jak vznikl vesmír a naše Země, jak vznikají pohoří, co je to počasí? Dozvíte se mnohé o životě nejen v České republice, ale i v dalekých zemích. Díky zeměpisu zjistíte, jak je svět různorodý i proč tomu tak je. V této učebnici se nejdříve seznámíte se vznikem Země a s rozdílnými podmínkami, které panují v různých částech světa. Utajen vám nezůstane ani bohatý svět rostlin a živočichů. Cestu k tomuto poznání by vám měla usnadnit i naše učebnice. Proto je důležité s ní správně pracovat a umět se v ní dobře orientovat.

Každá kapitola učebnice je věnována jednomu tématu. Základní učivo a tučně vyištěné shrnutí by měli ovládnout všichni žáci. Šedou barvou podtištěné je rozšiřující učivo, o jehož zařazení do výuky rozhodne váš učitel zeměpisu. Abyste si je však přečetli ze zájmu, v tom vám jistě nebude nikdo bránit. Obrázek na pravé straně slouží nejen k vysvětlení problému, ale i k jeho opakování. K tomuto účelu slouží krátké popisky. O tom, že zeměpis není jenom nudné učivo, vás snad přesvědčí zajímavosti uvedené na konci každé kapitoly a podtištěné žlutě nebo jinou pestrá barvou. Otázky vám umožní zkontrolovat, jestli jste učivo správně zvládli. Na konci knihy najdete tabulky obsahující mnoho dalších zajímavých údajů. Slovníček vám zase pomůže pochopit správný význam nových slov, která se naučíte. Doufáme, že se vám bude učebnice líbit a předmět zeměpis vás zaujme a stane se vaším koníčkem.

Pavel Červinka a Václav Tampír (autoři)

POZNÁMKA AUTORŮ

Vzhledem k nejednotnosti pramenů, které se dotýkají zeměpisných názvů a zeměpisných údajů použitých v tabulkách, vycházeli autoři při přípravě tohoto učebního textu z těchto publikací:

Školní atlas světa, 2. vydání, Praha: Kartografie PRAHA, 2008, 1. dotisk
Rubín, J., Balatka, B., a kol.: Atlas skalních, zemních a půdních tvarů, Praha: Academia, 1996

Vesmír a Země	4
Vesmír a hvězdy	4
Slunce a sluneční soustava	6
Měsíc	8
Země	10
Umělé družice Země	12
Opakování	13
Glóbus a mapy	14
Glóbus	14
Trvání dne a noci na Zemi	16
Roční období	18
Určování zeměpisné polohy	20
Mapy	22
Digitální mapy a geografické informační systémy	24
Obsah map	26
Opakování	27
Přírodní procesy	28
Přírodní sféra Země	28
Litosféra	30
Dno oceánů	32
Zemětřesení a sopečná činnost	34
Vznik pohoří	36
Vnější činitelé	38
Působení tekoucí vody	40
Působení ledovců a ledu	42
Povrch Země a jeho utváření přírodními činiteli	44
Člověk jako geomorfologický činitel	46
Opakování	47
Atmosféra, hydrosféra, pedosféra	48
Atmosféra	48
Celkový oběh vzduchu v atmosféře	50
Podnebí a podnebné pásy	52
Hydrosféra	54
Pohyby mořské vody	56
Voda na pevnině	58
Jezera, bažiny a vodní nádrže	60
Pedosféra	62
Člověk a přírodní sféra	64
Přírodní rizika	64
Antropogenní rizika I.	66
Antropogenní rizika II	68
Opakování	69
Biosféra	70
Biosféra	70
Život v oceánu	72
Tropické lesy	74
Savany	76
Pouště a polopouště	78
Stepi a lesostepi	80
Lesy mírného pásu	82
Tundra a lesotundra	84
Výškové stupně v krajině	86
Kulturní krajina	88
Opakování	89
Tabulky	90
Geografický slovníček	93